

UZASADNIENIE

Powód K. S. wniósł pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w G., domagając się zasądzenia kwoty 50.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia orzeczenia do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu, powód podniósł, że pozwany nie zapewnił mu – jako osobie pozbawionej wolności i przebywającym w pozwanym zakładzie karnym godnych warunków bytowych, w szczególności warunków sanitarno - higienicznych. Powód w celi numer 106, w której przebywał od września 2012 r., został kilkakrotnie pogryziony w nocy przez pluskwy. Powód podał, iż interweniował w tej sprawie u oddziałowego oraz wychowawcy oddziału i w dniu 1 października 2012 r. odbyła się dezynsekcja. Powód zarzucił, że wychowawca zachował się karygodnie bowiem kazał mu złapać kilka pluskiew. Powód wskazał, że naruszona została jego godność i prawo do intymności.

Pozwany Skarb Państwa – Zakład Karny w G., w odpowiedzi na pozew, wniósł o oddalenie powództwa w całości. Pozwany przyznał, że osadzeni zgłosili w dniu 1 października 2012 r. pojawienie się insektów jednakże cela została tego samego dnia zdezynfekowana. Pozwany zaprzeczył, aby funkcjonariusz polecił powodowi złapanie kilku pluskiew. Dla skuteczności zgłoszenia wystąpienia insektów oraz zarządzenia w związku z tym dezynsekcji bez znaczenia pozostaje, to czy jest to jeden osobnik, czy też większa ich ilość.

W piśmie procesowym z dnia 16 października 2013 r. powód podał, że przeprowadzana dezynsekcja nie była wykonana profesjonalnie, nie była skuteczna., gdyż po jej przeprowadzeniu w celi w dalszym ciągu były pluskwy. Insekty gnieździły się w płytach od łóżek. Dezynsekcja została przeprowadzona w jednej celi, a nie w całym pionie.

Postanowieniem z dnia 01 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie zwolnił powoda od kosztów sądowych w sprawie częściowo, tj. w zakresie obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu ponad kwotę w wysokości 150 zł – k. 24.

Sąd Okręgowy w Szczecinie w dniu 26 marca 2013 r. w sprawie II Cz 12/13, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sadu rejonowego w Goleniowie z dnia 01 grudnia 2012 r., postanowił zmienić orzeczenie w ten sposób, że zwolnił powoda K. S. od obowiązku uiszczenia również kwoty 150 zł tytułem opłaty od pozwu – k. 33-36.

W dniu 27 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie postanowił oddalić wniosek powoda o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu – k. 92.

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny:

K. S. odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w G., przebywając m.in. w 7 – osobowej celi nr 106 na oddziale E1 w okresie od dnia 10 września 2012 r. do dnia 17 października 2012 r. We wrześniu 2012 r. osadzeni zaczęli zauważać występujące na ciele pogryzienia.

W dniu 1 października 2012 r. pełniący służbę oddziałową T. N. (1) około 10.00 został poinformowany przez osadzonych w celi nr 106 o wystąpieniu pluskiew. Tego samego dnia poinformowany został o powyższym fakcie kwatermistrz oddziałowy i dokonana została dezynsekcja celi. W trakcie przeprowadzania dezynsekcji osadzeni przebywali w świetlicy. Wszystkie niewralgiczne punkty celi mieszkalnej poddano działaniu pary o wysokiej temperaturze. Na czas dezynsekcji w celi pozostały łóżka oraz materace, zaś koce i prześcieradła zostały wymienione. Po przeprowadzonej dezynsekcji pluskwy w dalszym ciągu występowały w celi w płytach wiórowych od łóżek.

Dowód:

- raport z przebiegu służby oddziałowego – k. 74-75,

- wyjaśnienie – k. 76,

- zeznania Z. S. – k. 157

- zeznania A. W. – k. 174

- zeznania T. N. (2) – k. 194

- zeznania powoda – k. 176-177

K. S. został pogryziony przez pluskwy kilkakrotnie w okresie od września 2012 r. do dnia 17 października 2012 r. Na nogach i rękach wystąpiły rany i bąble, które swędziały, utrudniając zasypianie. K. S. otrzymał od pielęgniarki maść na ugryzienia. N. powód został przeniesiony do innej celi gdzie problem nie występował.

Dowód:

- zeznania Z. S. – k. 157

- zeznania powoda – k. 176-177

Sąd zważył, co następuje:

Wniesione powództwo okazało się w ocenie Sądu I instancji w całości niezasadne.

Twierdzenia faktyczne pozwu uzasadniały kwalifikację prawną roszczenia w oparciu o przepis art. 448 w zw. z art. 24 k.c. Powód domagał się kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia wskazując na naruszenie dóbr osobistych w postaci godności, prawa do intymności oraz prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w godnych warunkach.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Art. 24 § 1 k.c. określa z kolei środki ochrony dóbr osobistych, wskazując, że ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. W zakresie żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych cytowany art. 24 k.c. odsyła więc do przepisów o czynach niedozwolonych, w szczególności do art. 445 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c., zgodnie z którymi w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę oraz do art. 448 k.c., w myśli którego w razie naruszenia dobra osobistego (innego niż chronione art. 445 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c.) sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

W sprawie niniejszej koniecznym było zatem w pierwszej kolejności ustalenie, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda oraz czy działanie pozwanego było bezprawne, przy czym tylko wykazanie pierwszej z wymienionych przesłanek należało do powoda. Natomiast przewidziane w art. 24 k.c. domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego, na stronę pozwaną przerzuca ciężar udowodnienia, że jej działanie było zgodne z prawem. W myśl natomiast aktualnej regulacji art. 417 k.c., w razie wykazania, że naruszenie dóbr osobistych powoda odbyło się przez niezgodne z prawem działania Zakładu Karnego, dla odpowiedzialności Skarbu Państwa z tego tytułu, nie byłoby już konieczne wykazywanie przesłanki zawinienia.

W ocenie Sądu, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych nie zachodziły przesłanki uzasadniające przez pryzmat przepisu art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. uwzględnienie roszczenia powoda, w szczególności nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, a działania pozwanego nie można określić mianem bezprawnego.

Pojęcie „działania i zaniechania niezgodnego z prawem” należy ujmować ściśle, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej i tylko działanie bez podstawy prawnej, poza granicami prawa, można uznać za bezprawne, z czym jednak nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Pozwany wykazał, że podejmował odpowiednie działania w celu zapewnienia w celi odpowiednich warunków. Jak wynika z przeprowadzonych dowodów niezwłocznie po zgłoszeniu przez osadzonych faktu występowania w celu pluskiew podejmowane były działania zaradcze, mianowicie dokonywano ich dezynsekcji, po przeprowadzeniu której celi jest sprawdzana na obecność insektów i miarę potrzeby zarządza się ponowną dezynsekcją. W ocenie Sądu, nie można było obarczyć pozwanego odpowiedzialnością za samo wystąpienie insektów, których występowanie w warunkach większego skupiska ludzi na stosunkowo małej powierzchni jest zjawiskiem nieuniknionym w dłuższej perspektywie czasu. Dla uwolnienia się od odpowiedzialności wystarczającym było wykazanie przez pozwanego, iż podejmował on działania zaradcze w celu wyeliminowania pluskiew. Podkreślić przy tym należy, iż dezynsekcja, choć zakończyła się niepowodzeniem, to z dokumentacji nie wynika, aby osadzeni w tym powód zgłaszali nieskuteczność dezynsekcji pomiędzy. W odpowiedzi na zgłoszenie pozwany przystąpił niezwłocznie tj. jeszcze w tym samym dniu do czynności dezynsekcyjnych. Zarzucanie zaś przez powoda, iż działania podjęte przez pozwanego były nieadekwatne ocenić należało jako gołosłowne. Trudno uznać działania za nieadekwatne skoro sami osadzeni, w tym powód, nie zgłaszali żadnych uwag do przeprowadzonej w dniu 1 października 2012 r. dezynsekcji.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu, powód nie wykazał, aby zachowanie pozwanego na skutek zaniechań w postaci doprowadzenia powoda do pogryzienia przez pluskwy naruszyło jego dobra osobiste.

Wyjaśnić należy, iż obowiązek poszanowania dóbr osobistych w tym godności ludzkiej powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89 (OSPIKA 1990, nr 9, poz. 330) wyjaśnił, iż godność osobista jest tą sferą osobowości, która konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości człowieka i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi. Poczucie to, stanowiące istotny element psychiki człowieka, kształtowane jest przez okoliczności zewnętrzne. Wyjaśnienia wymaga, iż wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r., ratyfikowany przez Polskę w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust. 1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i art. 47 Konstytucji wprowadzające wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

Odnośnie godności osobistej osób skazanych istotne znaczenie ma wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r. (V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13), w którym stwierdzone zostało, iż osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w przeludnionych celach, przy braku oddzielenia urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia i niezapełnieniu wszystkim skazanym osobnego miejsca do spania może stanowić naruszenie dóbr osobistych w postaci godności oraz prawa do intymności i rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 k.c. i 448 k.c. Tym samym Sąd Najwyższy zakwestionował praktykę polegającą na przyjmowaniu, iż takie warunki należy uznać za uzasadnione i normalny element kary pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy podziela natomiast pogląd, iż w każdym przypadku do Sądu należy ocena, czy zakres i stopień naruszenia dóbr osobistych uzasadniają przyznanie zadośćuczynienia pieniężnego i w jakiej wysokości, przy zachowaniu zasady, że przyznana ochrona powinna być dostosowana do charakteru i rodzaju naruszonego dobra osobistego oraz stopnia i zakresu naruszenia (por. cytowany powyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r.). Podstawowym kryterium decydującym o możliwości zasądzenia zadośćuczynienia winien być stopień winy naruszcyciela, rodzaj naruszonego dobra oraz poczucie pokrzywdzenia poszkodowanego. Decyzja o zasądzeniu zadośćuczynienia winna być poprzedzona także zbadaniem nasilenia złej woli naruszcyciela i celowości zastosowania tego środka (V CKN 1581/00 OSNC z 2004 r. z. 4 poz. 53). Zasądzenie na rzecz powoda zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych, które nie wynikało z celowego i nacechowanego złą wolą działania jakiegokolwiek podmiotu odpowiedzialnego za warunki odbywania kary, leżałoby w sprzeczności z powszechnym poczuciem sprawiedliwości, od czego nie można abstrahować przy orzekaniu o zadośćuczynieniu. O możliwości zasądzenia zadośćuczynienia decydować powinna ocena stopnia pokrzywdzenia, którego doznała osoba żądająca ochrony prawnej. W wyroku z dnia 10 maja 2012 r. (sygn. IV CSK 473/11, OSNC 2012/12/146) Sąd Najwyższy stwierdził, że ocena, czy przez osadzenie w danych warunkach doszło do naruszenia godności powoda wymaga odniesienia się do wszystkich okoliczności sprawy oraz do kryteriów obiektywnych, a nie do subiektywnych odczuć powoda. W literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, że godność człowieka konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych ludzi, a miernikiem oceny, czy doszło do naruszenia godności jest przede wszystkim stanowisko opinii publicznej, będącej wyrazem poglądów powszechnie przyjętych i akceptowanych przez społeczeństwo w danym czasie i miejscu, a wzorców, które powinny stanowić docelowy punkt odniesienia dokonywanej oceny, dostarczają zapatrywania rozsądnie i uczciwie myślących ludzi (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, nr 9, poz. 330, z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1149/98, niepubl. i z dnia 4 kwietnia 2001 r., III CKN 323/00, "Izba Cywilna" 2002, nr 3, s. 47).

W świetle powyższego uznać należało, że powód nie wykazał, aby dolegliwości jakich rzekomo doznał w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności uzasadniały twierdzenie o osadzeniu go w niegodziwych, niehumanitarnych i nieludzkich warunkach, co miałyby wywołać szkodę niemajątkową w rozmiarze mogącym być zrekompensowanym wyłącznie odpowiednią sumą pieniężną. Za przyznaniem powodowi zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. nie przemawiał, ani stopień nasilenia dolegliwości przez niego odczuwanych w związku z pogryzieniem przez pluskwy (powód wskazał jedynie na wystąpienie bąbli i swędzenie), ani działania strony pozwanej, dokładającej wszelkich starań w celu eliminacji niedogodności związanych z wykryciem w celi insektów. Powód nie wskazał, aby pogryzienie go przez pluskwy wywołało jakąkolwiek krzywdę; powód nie był z tego powodu poniżany, ani ośmieszany przez współosadzonych; powód otrzymał od pielęgniarki maść na ugryzienia. Powyższe nie miało także żadnego negatywnego wpływu na jego psychikę: powód nie odczuwał żadnych leków, ani depresji z powodu złych warunków. Występowanie pluskiew stanowiło krótkotrwały, incydentalny epizod, nie wynikający z chęci poniżenia czy upokorzenia skazanego. O naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegających np. na niższym od oczekiwanego standardzie celi lub urządzeń sanitarnych, dla wielu bowiem ludzi nieodbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. Godność skazanego przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2010 r., IV CSK 449/10, niepubl.).

Biorąc pod uwagę powyższe, działając w oparciu o wskazaną powyżej podstawę prawną, Sąd oddalił powództwo jako niezasadne.

W punkcie II Sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).

G., dnia 1 czerwca 2015 r.

SSR Aneta Iglewska-Wilczyńska

Sygn. akt I C 878/12

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w kontrolce uzasadnień,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć powodowi – za pośrednictwem D.. ZK w G.,
3. przedłożyć z apelacją lub za 21 dni.

G., dnia 1 czerwca 2015 r.

SSR Aneta Iglewska-Wilczyńska